

Centraal Planbureau

VVD

partijhoofdstuk

Keuzes in Kaart 2025-2028

VVD | D66 | GroenLinks-PvdA | CDA | ChristenUnie | Volt | JA21 | SGP

CPB
november
2023

2 VVD

De VVD verlaagt de overheidsuitgaven ten opzichte van het basispad met 9,7 mld euro. Op de meeste uitgavencategorieën wordt per saldo omgebogen. Daartegenover intensiveert de VVD onder meer in defensie, veiligheid en bereikbaarheid. De grootste ombuigingen vinden plaats op internationale samenwerking en door de afschaffing van het Nationaal Groeifonds. In de sociale zekerheid neemt de VVD onder meer de maatregelen uit de Miljoenennota 2024 over en verhoogt de partij het wettelijk minimumloon met 5% met koppeling aan toeslagen. De partij voert de verhoging van de kinderopvangtoeslag die in het basispad zit niet in. De partij bevriest de huren, maar houdt daarbij de grenzen in de huurtoeslag stabiel. In de zorg bevriest de partij het verplicht eigen risico, maar is er door pakketmaatregelen en generieke kortingen per saldo sprake van een ombuiging.

De partij verlaagt de lasten met 1,9 mld euro, het EMU-saldo verbetert. Er zijn onderliggend wel enkele verschuivingen in de lasten. In de inkomstenbelasting in box 1 wordt het tarief in de eerste schijf verlaagd, de arbeidskorting verhoogd en het aangrijpingspunt van het toptarief verlaagd. De lasten voor gezinnen nemen per saldo af. De lasten voor bedrijven nemen wat toe, onder andere via hogere lasten op klimaat en milieu door invoering van een circulaire plastic-heffing en de afschaffing van enkele vrijstellingen in de energiebelasting. Doordat de lasten minder worden verlaagd dan de uitgaven, verbetert het EMU-saldo tot -2,9% bbp.

De koopkracht neemt als gevolg van de maatregelen toe, de laagste inkomens en uitkeringsgerechtigden profiteren het meest. In doorsnee verbetert het pakket de koopkracht met 0,4% per jaar ten opzichte van het basispad. De wijzigingen in box 1 en de maatregelen in de huren en de huurtoeslag komen per saldo het meest ten goede aan de laagste inkomensgroepen, onder wie veel uitkeringsgerechtigden. Dit komt onder meer door de maatregelen die zijn overgenomen uit de Miljoenennota 2024. Deze maatregelen zorgen ook voor een daling van de armoede. De armoede onder kinderen daalt daarnaast door de verhoging van het kindgebonden budget.

Het pakket van de VVD verhoogt de economische groei met 0,2% per jaar en verlaagt de werkloosheid met 0,2%-punt in 2028. De consumptie stijgt als gevolg van de lagere belasting op inkomen en een lagere inflatie, onder meer door de bevriesting van de huren. De lagere overheidsbestedingen hebben een drukkend effect op de bbp-groei en leiden ook tot wat minder werkgelegenheid bij de overheid en in de zorg dan in het basispad. Doordat de stijging van de werkgelegenheid in de marktsector groter is, daalt de werkloosheid licht.

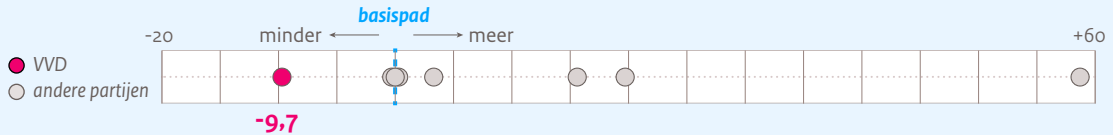
VVD: uitgaven- en lastenbeeld

Budgettair overzicht van het partijprogramma van de VVD in 2028 ten opzichte van de situatie als er in de komende regeerperiode geen beleid zou wijzigen (basispad)

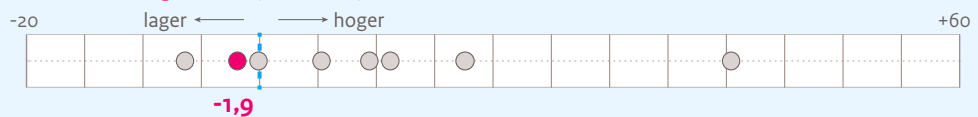

Overzicht 2028

Effect op totale overheidsuitgaven (in mld euro)

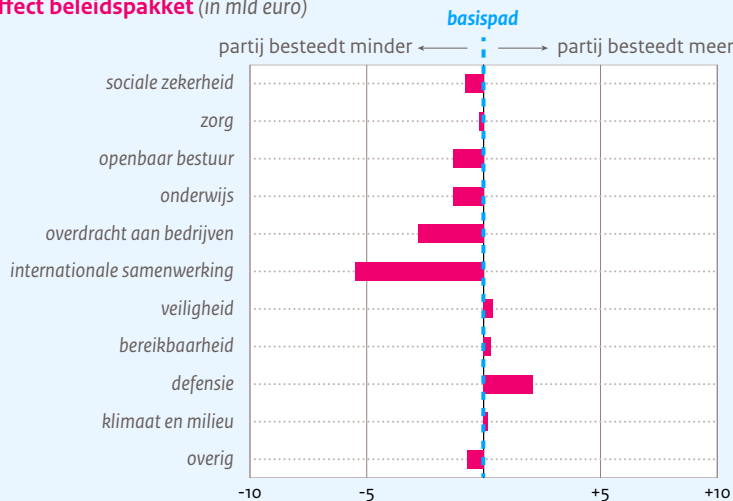

Effect op totale beleidsmatige lasten (in mld euro)

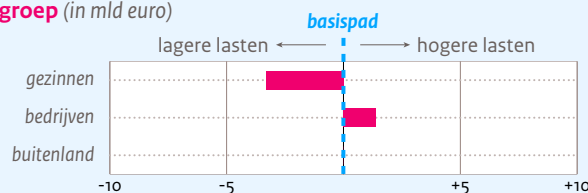
Overheidsuitgaven 2028

Effect beleidspakket (in mld euro)

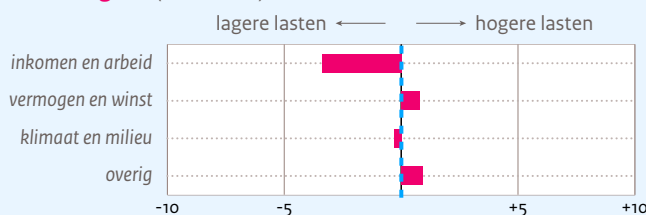

Lastenverdeling 2028

Verdeling naar groep (in mld euro)

Verdeling naar categorie (in mld euro)

Basispad

Het basispad is de verwachte ontwikkeling bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over basispaden zie hoofdstuk 10. Download [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

VVD: economische effecten

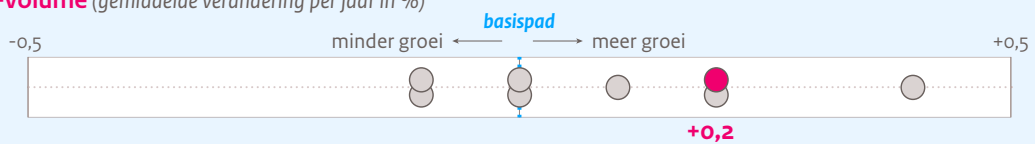
Overzicht van de effecten van het partijprogramma van de VVD in 2025-2028

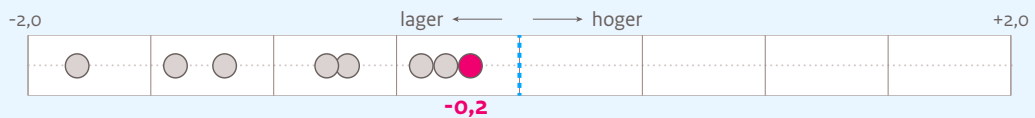
Macro-economische effecten

● VVD ○ andere partijen

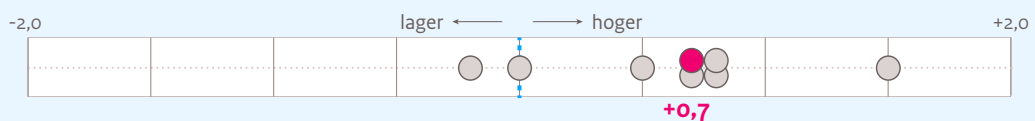
Bbp-volume (gemiddelde verandering per jaar in %)

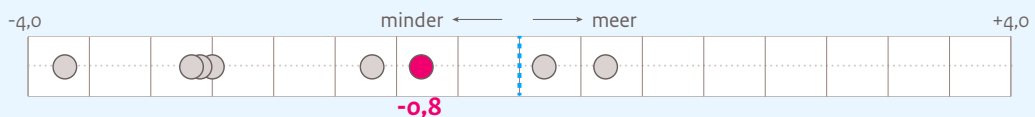
Werkloosheid (verandering 2028 in % beroepsbevolking)

Begrotingssaldo (verandering niveau 2028 in % bbp)

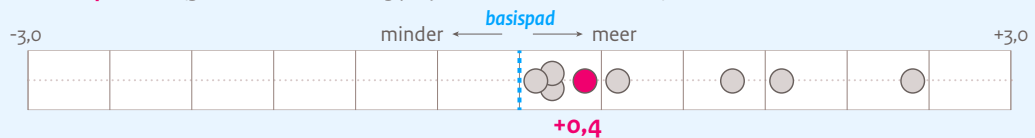

Overheidsschuld (verandering niveau 2028 in % bbp)

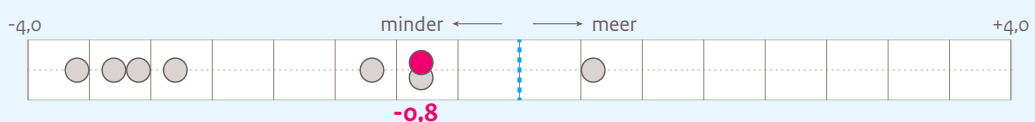

Koopkracht en armoede

Mediane koopkracht (gemiddelde verandering per jaar in %, alle huishoudens)

Personen in armoede (verandering 2028 in % van bevolking)

Armoede

Iemand leeft in armoede als diens inkomen onder het niet-veel-maar-toereikend-criterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau valt. In het basispad ligt de armoedegrens in 2028 op een inkomen van €1794 per maand voor een eenpersoonshuishouden

Basispad

Het basispad is de ontwikkeling die het CPB verwacht bij ongewijzigd beleid. Voor meer uitleg over de basispaden, zie hoofdstuk 10.

De data van de figuren kunt u downloaden via cpb.nl of via deze link: [databestand Keuzes in Kaart 2025-2028](#)

2.1 Overheidsbegroting

Het beleidspakket van de VVD verlaagt de overheidsuitgaven met 9,7 mld euro en verlicht de beleidsmatige lasten met 1,9 mld euro. Dit zijn ex-ante mutaties, dat wil zeggen zonder de macro-economische doorwerking. Deze paragraaf bespreekt de budgettaire consequenties van het pakket van de VVD voor de overheidsbegroting op hoofdlijnen, een volledig overzicht van alle maatregelen is te vinden in paragraaf 12.1. Alle in deze paragraaf genoemde getallen zijn ten opzichte van het basispad, tenzij anders aangegeven.

In 2028 verlaagt de VVD de overheidsuitgaven per saldo met 9,7 mld euro ten opzichte van het basispad. De netto-intensivering betreffen met name defensie en veiligheid. Per saldo wordt het meest omgebogen bij internationale samenwerking en overdrachten aan bedrijven.

De VVD buigt per saldo 0,8 mld euro om op de **sociale zekerheid**. Dit komt doordat de VVD de verhoging van de kinderopvangtoeslag terugdraait en de grenzen van de huurtoeslag bevriest. Anderzijds verhoogt de VVD het kindgebonden budget en de huurtoeslag. Op de **zorg** buigt de VVD per saldo 0,2 mld euro om (zie paragraaf 1.2). De VVD buigt 1,3 mld euro om op **openbaar bestuur**. Dit komt met name door ombuigingen op het resterende budget uit het groeifonds en op het gemeente- en provinciefonds. Op het **onderwijs** buigt de VVD per saldo 1,3 mld euro om. Dit is vooral het gevolg van het beperken van het aantal internationale studenten en een ombuiging op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Aan **overdrachten aan bedrijven** wordt in 2028 per saldo 2,8 mld euro minder besteed. Dit komt vooral door een ombuiging op het resterende budget uit het groeifonds en een subsidietaakstelling.

De VVD buigt per saldo 5,5 mld euro om op **internationale samenwerking**. Dit komt voornamelijk door het beperken van ontwikkelingssamenwerking tot het verlenen van noodhulp, verplichte internationale bijdragen en opvang in de regio. De VVD wil per saldo 0,4 mld euro meer uitgeven aan **veiligheid**. Het gaat daarbij onder meer om intensivering in de politiecapaciteit, de justitiële keten en veiligheidsdiensten. De VVD buigt om op asiel door asielinstroom-beperkende maatregelen te nemen. Op het terrein van **bereikbaarheid** komt de VVD tot een netto-intensivering van 0,3 mld euro. De VVD wil per saldo 2,1 mld euro meer uitgeven aan **defensie**. Het gaat daarbij onder meer om intensivering in ondersteunende diensten, personeel en materieel. De VVD wil in 2028 per saldo 0,2 mld euro op **klimaat en milieu** intensiveren. Op de **overige uitgaven** buigt de VVD 0,7 mld euro om. Dit komt vooral door ombuigingen op het budget van de NPO. De VVD verhoogt de **aardgasbaten** met 0,2 mld euro. Dit komt door een taakstellende verhoging van de Mijnbouwheffing.

Tabel 2.1 Effecten op de overheidsuitgaven van beleidspakket VVD

	Basispad		Netto-intensivering beleidspakket 2028	Beleidspakket + basispad 2028	Basispad		Beleidspakket + basispad	
	mld euro 2024	2028			% per jaar 2025-2028			
Sociale zekerheid	126,3	140,2	-0,8	139,4	2,7		2,5	
Zorg	106,4	119,4	-0,2	119,2	2,9		2,9	
Openbaar bestuur	93,9	98,1	-1,3	96,8	1,1		0,8	
Onderwijs	57,1	57,3	-1,3	56,0	0,1		-0,5	
Overdrachten bedrijven	22,9	22,8	-2,8	20,0	-0,1		-3,4	
Internat. samenwerking	20,0	22,8	-5,5	17,3	3,3		-3,6	
Veiligheid	19,4	19,2	0,4	19,7	-0,1		0,4	
Bereikbaarheid	12,3	13,2	0,3	13,5	1,8		2,4	
Defensie	13,5	19,1	2,1	21,2	8,9		11,8	
Klimaat en milieu (a)			0,2	0,2				
Overig (a)			-0,7	-0,7				
Totaal uitgaven	471,8	512,2	-9,7	502,4	2,1		1,6	

(a) Voor de functies Klimaat en milieu en Overig is geen basispad gespecificeerd, enkel de effecten van het beleidspakket worden gerapporteerd.

Het beleidspakket van de VVD leidt tot een daling van de werkgelegenheid bij de **overheid** van 0,3% per jaar ten opzichte van het basispad. Als gevolg van het beleidspakket vindt in de **zorg** een daling van de werkgelegenheid plaats van 0,3% per jaar ten opzichte van het basispad.

Tabel 2.2 Werkgelegenheidseffecten bij de overheid en zorg van beleidspakket VVD

	Basispad		Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	mld gewerkte uren, 2024	% per jaar, 2025-2028		
Overheid	1668	-0,1	-0,3	-0,4
Zorg	1956	1,8	-0,3	1,5
Overheid en zorg	3623	1,0	-0,3	0,7

De VVD verlicht de beleidsmatige lasten in 2028 per saldo met 1,9 mld euro ten opzichte van het basispad.

Gezinnen betalen per saldo 3,3 mld euro minder aan belasting en premies. Dit komt vooral door een verlichting van de lasten op inkomen en arbeid. Zo worden de arbeidskorting en de algemene heffingskorting verhoogd en het tarief van de eerste schijf in box 1 verlaagd. Hiertegenover staat een lastenverzwaring door het verlagen van het aangrijppingspunt van het toptarief in box 1. Ook het beperken van de verplichte opbouw van pensioenpremies leidt tot een lastenverzwaring door een lagere benutting van de premieaftrek. De belastingen op klimaat en milieu dalen. Dit komt onder andere door een verlaging van de brandstofaccijns en

de invoering van een korting in de motorrijtuigenbelasting voor emissievrije auto's. De overige lasten worden verhoogd, onder andere door een verhoging van de tabaksaccijns.

Voor bedrijven stijgen de beleidsmatige lasten per saldo met 1,4 mld euro. Dit komt vooral door een verhoging van de lasten op vermogen en winst, doordat de verliesverrekening in de vpb aangescherpt wordt. De belastingen op klimaat en milieu worden ook verhoogd. Zo voert de VVD een circulaire plastic-heffing in en schaft de partij verschillende vrijstellingen in de energiebelasting af.

De beleidsmatige lasten voor het buitenland blijven onveranderd.

Tabel 2.3 Effecten op lastenontwikkeling van beleidspakket VVD

Beleidsmatige lastenontwikkeling	... waarvan inkomen en arbeid	... waarvan vermogen en winst	... waarvan klimaat en milieu	... waarvan overig	totaal
<i>Effect beleidspakket, mutatie in mld euro, 2025-2028</i>					
... waarvan gezinnen	-3,2	0,0	-1,1	0,9	-3,3
... waarvan bedrijven	-0,2	0,8	0,7	0,0	1,4
... waarvan buitenland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	-3,4	0,8	-0,3	0,9	-1,9
+ is lastenverzwaring, - is lastenverlichting					

De VVD houdt de inspanning om de nationale broeikasgasemissies te reduceren ongeveer gelijk aan het basispad en de KEV 2023. De partij heeft het verkiezingsprogramma laten analyseren door het PBL, daardoor is er ook zicht op de impact van eventuele normeringen op bijvoorbeeld het gebied van klimaat en landbouw, zie de ALV van het PBL (2023) voor een uitgebreide beschouwing. De VVD verlaagt het tarief van de energiebelasting op elektriciteit voor kleinverbruikers. Mogelijk stimuleert dit, als individuele maatregel bezien, het gebruik van elektriciteit ten opzichte van aardgas. Daarnaast schaft de partij verschillende vrijstellingen binnen de energiebelasting af. Tot slot worden onder meer de brandstofaccijnzen verlaagd.

De VVD neemt geen aanvullende budgettaire maatregelen op het gebied van stikstof.

2.2 Zorg

De VVD verlaagt de collectieve zorguitgaven met 0,2 mld euro in 2028 ten opzichte van het basispad. Dit komt voornamelijk door een verlaging van de collectieve Zvw-uitgaven met 0,3 mld euro.

Tabel 2.4 Budgettaire effecten van beleidspakket VVD op zorguitgaven

	Stand 2024	Basispad	Effect beleidspakket	Beleidspakket + basispad
	<i>mld euro</i>		<i>niveau 2028 in mld euro</i>	
Curatieve zorg (Zvw)				
Collectieve uitgaven (a)	58,1	63,9	-0,3	63,6
... a.g.v. budgetmaatregelen			-0,4	
... a.g.v. eigen betalingen			0,8	
... a.g.v. aanpassing basispakket			-0,3	
... a.g.v. overig			-0,4	
Eigen betalingen (b) (in euro p.p.)	3,3 (222)	3,2 (213)	-0,3 (-19)	2,9 (194)
Langdurige zorg (Wlz)				
Collectieve uitgaven (a)	33,4	38,5	0,0	38,5
... a.g.v. budgetmaatregelen			0,0	
... a.g.v. eigen betalingen			0,0	
... a.g.v. overig			0,0	
Overig (o.a. Wmo/jeugd)	15,0	17,0	0,0	17,0
Collectieve zorguitgaven (a)	106,4	119,4	-0,2	119,2
(a) Nettobedragen				
(b) Dit betreft de eigen betalingen onder het verplicht eigen risico voor verzekerde curatieve zorg. In het basispad is het eigen risico 390 euro per persoon in 2028 (in prijzen 2024). In lopende prijzen is dit 435 euro. Merk daarbij op dat niet iedereen het eigen risico vol maakt.				

In de **curatieve zorg** bevriest de VVD het verplichte eigen risico op 385 euro. Hierdoor nemen de eigen betalingen onder het verplichte eigen risico af met gemiddeld 19 euro per persoon. Tegenover deze intensivering staat een aantal ombuigingen in de curatieve zorg. Zo heeft de VVD de intentie een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met een macro-beheersingsinstrument en schaft de VVD de verplichting voor verzekeraars tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Daarnaast bevriest de VVD de inhoud van het basispakket, zodat dit pakket niet langer automatisch meegroeit met de stand van de wetenschap en de praktijk. Dit leidt tot een ombuiging in 2028. Wanneer nieuwe behandelingen of behandelmethoden na een actief politiek besluit worden toegevoegd aan het verzekerde pakket, zal deze ombuiging lager uitvallen. Een deel van de mensen zal deze nieuwe zorg alsnog zelf inkopen; met deze maatregel stijgen daarom de private zorguitgaven.

2.3 Macro-economische effecten

De bbp-groei ligt gemiddeld 0,2%-punt per jaar boven het basispad. Deze extra groei komt vooral door de stijging van de consumptie van huishoudens. Het reëel beschikbaar inkomen van huishoudens neemt toe door lagere belastingen op inkomen en lagere inflatie. De overheidsbestedingen komen lager uit door ombuigingen bij de kinderopvang- en huurtoeslag. De investeringen (exclusief die van de overheid) nemen toe door extra productie in de marktsector. Onderliggend is er sprake van een afname van de woninginvesteringen als gevolg van de bevrozing van de huren in de sociale sector.

De werkloosheid komt in 2028 0,2%-punt lager uit dan in het basispad. Deze daling komt door extra groei van productie en werkgelegenheid in de marktsector. Bij de zorg en de overheid is er juist sprake van een kleine daling van de werkgelegenheid ten opzichte van het basispad.

De cao-lonen bij bedrijven nemen met 0,4%-punt per jaar minder toe dan in het basispad. Deze daling komt doordat lagere lasten voor werknemers in de loononderhandelingen een drukkend effect op de loongroei hebben en door minder inflatie. De lagere inflatie is vooral het gevolg van de bevrozing van de huren. De huren hebben in de hicp een veel kleiner gewicht dan in de cpi, waardoor de hicp minder daalt dan de cpi die voor de koopkracht relevant is. De reële loongroei stijgt met 0,1%-punt ten opzichte van het basispad omdat de afname van de cpi groter is dan de afname van de nominale cao-loongroei.

Tabel 2.5 Macro-economische effecten van beleidspakket VVD

	Basispad	Effect beleidspakket	Beleids­pakket + basispad
<i>gemiddelde verandering in % per jaar, 2025-2028</i>			
Volume bestedingen en productie			
Bruto binnenlands product	1,1	0,2	1,3
Consumptie huishoudens	1,8	0,4	2,3
Overheidsbestedingen	2,1	-0,2	1,9
Investerings­ (niet-overheid)	0,9	0,1	1,0
Uitvoer goederen en diensten	2,2	0,0	2,2
Lonen en prijzen			
Cao-loon bedrijven	4,1	-0,4	3,7
Inflatie (hicp, a)	2,2	-0,3	1,9
Reële arbeidskosten bedrijven	1,8	-0,1	1,7
Arbeidsmarkt			
Werkgelegenheid (gewerkte uren)	0,1	0,2	0,3
... waarvan marktsector	-0,2	0,3	0,1
	<i>niveau 2028 in %</i>	<i>effect op niveau in %-punt</i>	<i>niveau 2028 in %</i>
Werkloze beroepsbevolking	4,8	-0,2	4,6
Arbeidsinkomensquote bedrijven	73,2	0,4	73,6
a) geharmoniseerde consumenten­prijnsindex			

2.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

Het EMU-saldo komt door het beleidspakket van de VVD 0,7% bbp hoger uit dan in het basispad. Door de maatregelen neemt het saldo initieel toe met 0,7% bbp. De macro-economische doorwerking zorgt niet voor een verdere verandering van het saldo. Het EMU-saldo in 2028 komt daarmee uit op -2,9% bbp.

Er is per saldo geen macro-economische doorwerking van het VVD-pakket op het EMU-saldo. Tegenover de negatieve doorwerkingseffecten van de lagere overheidsbestedingen, die leiden tot lagere btw-opbrengsten en minder inkomsten via de loon- en inkomensheffing, staan positieve effecten van de toegenomen consumptie en lagere werkloosheid, via hogere btw-opbrengsten en minder werkloosheidsuitkeringen.

De verbetering van het EMU-saldo leidt tot een overheidsschuld die lager uitkomt dan in het basispad. Dit effect wordt iets gedempt doordat het nominale bbp lager uitkomt (noemereffect). De prijs van het bbp daalt namelijk meer dan het reële bbp toeneemt.

Tabel 2.6 Effecten op overheidstekort en overheidsschuld van beleidspakket VVD

	2028
	% bbp
EMU-saldo	
Basispad	-3,6
Initieel effect beleidspakket	0,7
Doorwerkingseffect beleidspakket	0,0
EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,9
Structureel EMU-saldo (a)	
Basispad	-3,0
Effect beleidspakket	0,6
Structureel EMU-saldo inclusief effect beleidspakket	-2,4
EMU-schuld	
Basispad	53,0
Effect beleidspakket	-0,8
EMU-schuld inclusief effect beleidspakket	52,2
a) EMU-saldo gecorrigeerd voor de conjunctuur en bijzondere eenmalige factoren	

2.5 Koopkrachteffecten

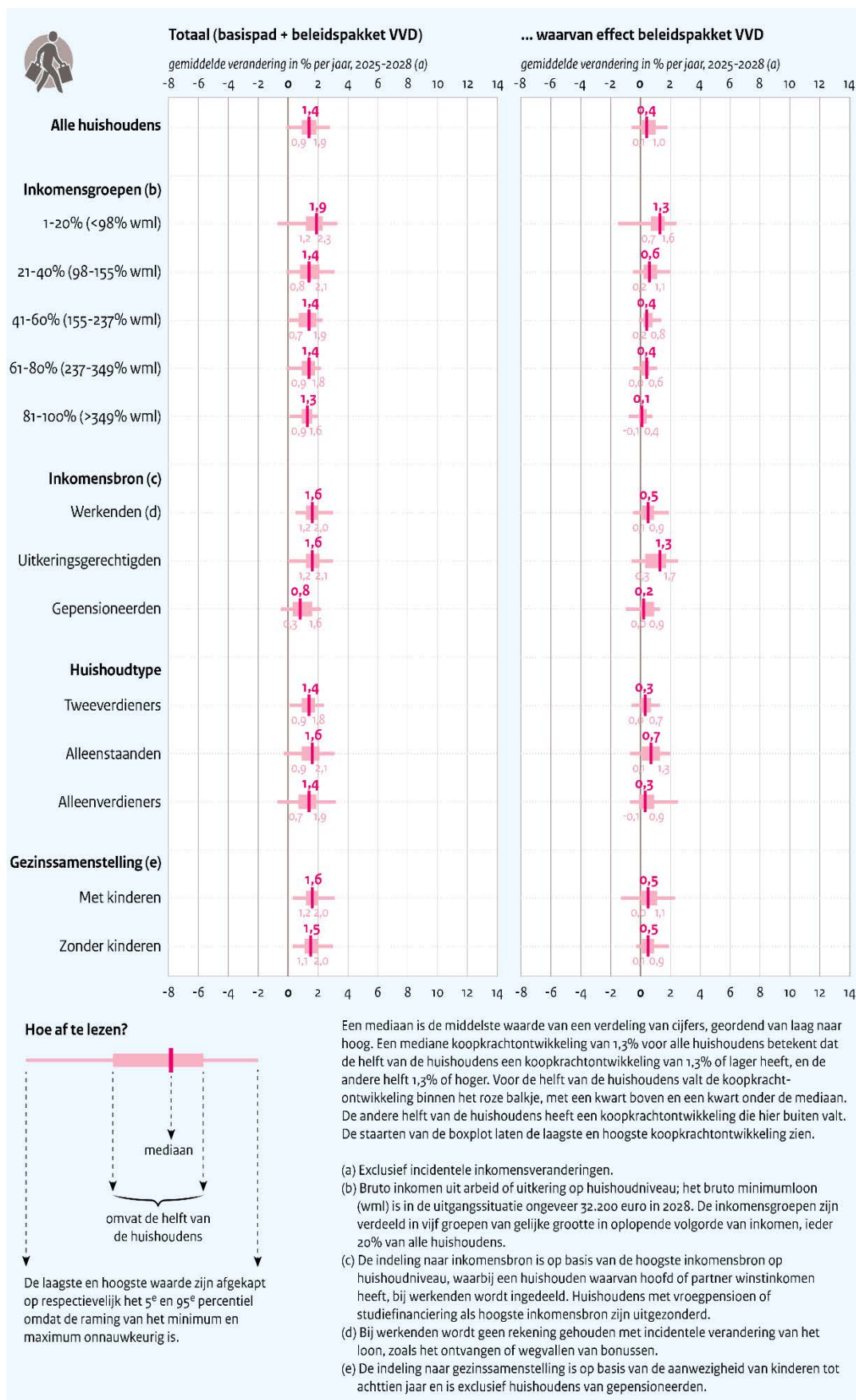
Als gevolg van het beleidspakket van de VVD stijgt de mediane koopkracht gemiddeld met 0,4% per jaar ten opzichte van het basispad (zie de puntenwolk en boxplot verderop in deze paragraaf). De maatregelen die het meest bijdragen aan de stijging van de koopkracht zijn de verhoging van de arbeidskorting, de verlaging van het tarief in de eerste schijf in box 1, en de verhoging van de algemene heffingskorting en de ouderenkorting. Daar staat tegenover dat met name de beperking van de indexatie van het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1 en het niet per 2027 invoeren van de hervorming van de kinderopvangtoeslag de koopkracht drukken. Rekening houdend met de inflatie (gemeten aan de hand van de cpi) liggen door het beleidspakket van de VVD de reële cao-lonen bij bedrijven 0,1% per jaar hoger dan in het basispad.

De lagere inkomens profiteren meer van het pakket van de VVD dan hogere inkomens. De laagste inkomensgroep heeft in doorsnee een koopkrachtverbetering van 1,3% per jaar en gaat er vooral op vooruit door verhoging van de algemene heffingskorting en de maatregelen in de huren en de huurtoeslag. De doorsnee koopkrachtontwikkeling neemt af naarmate het inkomen toeneemt. De middeninkomens gaan er in doorsnee zo'n 0,4 tot 0,6% per jaar op vooruit, met name door het verhogen van de arbeidskorting en het verlagen van het lage box 1-tarief. Voor de hoogste inkomensgroep is de doorsnee koopkrachtontwikkeling ten opzichte van het basispad neutraal. Deze groep ondervindt voornamelijk nadeel door het lagere aangrijpingspunt van het toptarief in box 1.

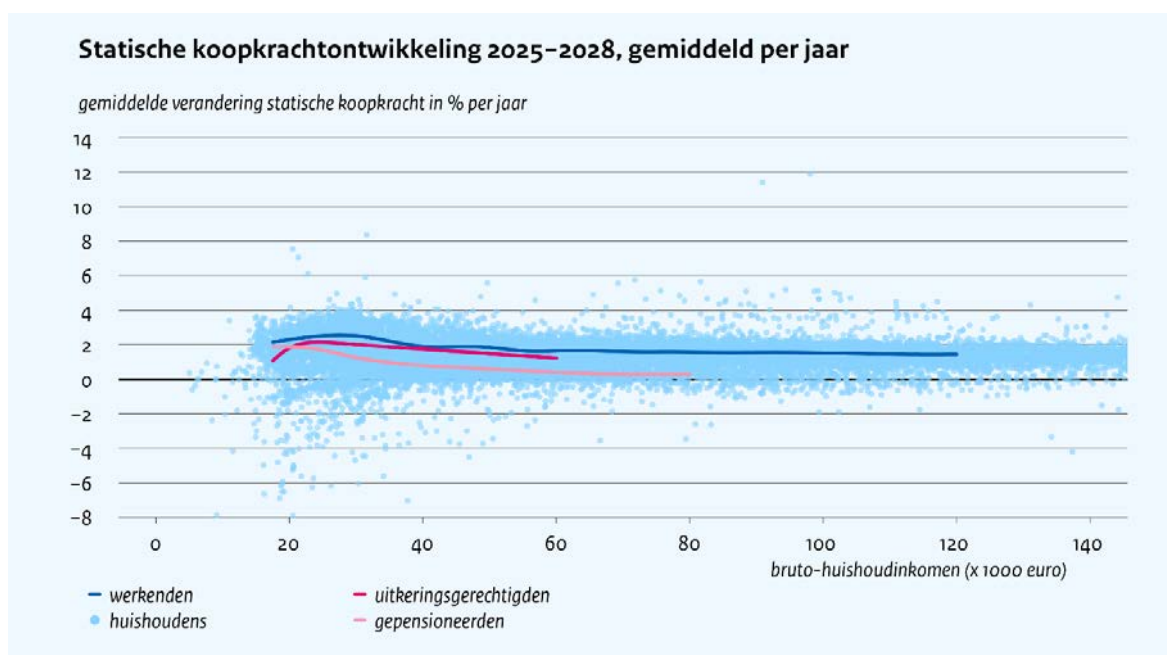
Onder uitkeringsgerechtigden (1,3% per jaar) gaat de doorsnee koopkracht er meer op vooruit dan onder werkenden (0,5%) en gepensioneerden (0,2%). Uitkeringsgerechtigden profiteren van de maatregelen in de huren en de huurtoeslag. Werkenden en gepensioneerden hebben minder profijt van deze maatregelen. Ten opzichte van uitkeringsgerechtigden hebben werkenden en gepensioneerden vooral last van het lagere aangrijpingspunt van het toptarief in box 1. Dit effect wordt bij werkenden gecompenseerd door de verhoging van de arbeidskorting en bij gepensioneerden – in mindere mate – door de verhoging van de ouderenkorting.

De spreiding in koopkrachtontwikkeling binnen groepen is gering. Enige spreiding is er wel en deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de verhoging van de huurtoeslag en het niet per 2027 invoeren van de hervorming van de kinderopvangtoeslag. De spreiding door de verhoging van de huurtoeslag is met name terug te zien bij de laagste inkomensgroep waar 5% van de huishoudens er tenminste 1,5% per jaar op achteruitgaat en 5% er minstens 2,4% op vooruit gaat. De spreiding door het niet per 2027 invoeren van de hervorming van de kinderopvangtoeslag is vooral te zien bij huishoudens met kinderen. Hier varieert het effect tussen een koopkrachtdaling van 1,3% en een koopkrachtstijging van 2,3%.

Figuur 2.1 Boxplot koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket VVD, gemiddeld per jaar

Figuur 2.2 Koopkrachtontwikkeling basispad inclusief beleidspakket VVD, gemiddeld per jaar

2.6 Effecten op armoede

Door de maatregelen van de VVD daalt de armoede met 0,8%-punt naar 5,3%. De armoede daalt met name door de maatregelen in de huren en de huurtoeslag en de verhoging van het kindgebonden budget.

Als gevolg van het VVD-pakket daalt de armoede onder kinderen met 1,9%-punt tot 6,1%.

De verhoging van het kindgebonden budget draagt het meest bij aan deze daling. Deze maatregel zorgt er ook voor dat de armoede onder kinderen sterker daalt dan de totale armoede.

Tabel 2.7 Effecten op armoede van beleidspakket VVD

	Basispad	Basispad+effect	Effect
Personen in armoede	6,1%	5,3%	-0,8%
Kinderen in armoede	8,0%	6,1%	-1,9%

12.1 VVD

Deze paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van het door de VVD aangeleverd beleidspakket en de effecten daarvan op de overheidsuitgaven en de lasten in 2028. De bedragen zijn ex ante, in prijzen 2024 en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.

12.1.1 Uitgaven

De VVD buigt per saldo 9,7 mld euro om op de overheidsuitgaven in 2028. Na een opsomming van de uitgavenmaatregelen per uitgavenfunctie volgt een tabel.

Sociale zekerheid

- **Maatregelen kindgebonden budget (VVD_214)**
De VVD verhoogt het kindgebonden budget conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 1,2 mld euro.
- **Verhogen huurtoeslag (VVD_107)**
De VVD verhoogt de huurtoeslag met 416 euro per jaar, conform de Miljoenennota 2024. Daar bovenop verhoogt de VVD de huurtoeslag met 162 euro per jaar. In totaal is dit een intensivering van 1,0 mld in maatregel 107_a.
- **Doorwerking bevroren huren op huurtoeslag (VVD_210)**
De VVD befrist de huren van sociale huurwoningen (corporatiewoningen en private huurwoningen onder de oude liberalisatiegrens). Als gevolg van de lagere huren hebben meer huishoudens, recht op huurtoeslag. Dit is een intensivering van 0,6 mld euro.
- **Verhogen kinderbijslag (VVD_106)**
De VVD verhoogt de kindbedragen in de kinderbijslag met 119 euro per jaar voor de groep 0-5 jarigen, met 144 euro per jaar voor de groep 6-11 jarigen en met 169 euro per jaar voor de groep 12-17 jarigen . Dit is een intensivering van 0,5 mld euro.
- **Wml met 5% verhogen (VVD_104)**
De VVD verhoogt het wettelijk minimumloon (wml) met 5%. Het gemiddeld bruto wml (exclusief vakantiegeld) in 2028 komt uit op 16,72 euro per uur. De huurtoeslag, de zorgtoeslag en het kindgebonden budget worden hieraan gekoppeld. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Verhogen AOW (VVD_212)**
De VVD verhoogt de AOW-uitkering met 0,7%. Dit is een intensivering van 0,4 mld euro.
- **Dubbele AHK bijstand (VVD_213)**
De VVD verhoogt de bijstand conform de Miljoenennota 2024. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro.
- **Niet invoeren hervorming kinderopvangtoeslag (VVD_223)**
De VVD voert de in het basispad opgenomen hervorming van de kinderopvangtoeslag niet per 2027 in. In het basispad krijgt iedereen 96 procent van de kosten van kinderopvang vergoed. Door dit terug te draaien ontvangen de meeste huishoudens minder kinderopvangtoeslag, omdat voor de hervorming de vergoedingspercentages lager lagen. Dit is een ombuiging van 2,3 mld euro.
- **Bevroren grenzen huurtoeslag (VVD_209)**
De VVD befrist de grenzen van de huurtoeslag (kwaliteitskortingsgrens en aftoppingsgrenzen). Dit is een ombuiging van 1,2 mld euro.
- **Harmoniseren vermogensgrenzen (VVD_118)**

De VVD verlaagt de vermogensgrenzen voor de zorgtoeslag en het kindgebonden budget naar het niveau van de vermogensgrens voor de huurtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro.

- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (VVD_164_b)**
De VVD neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zie VVD_164_a. Dit zorgt voor minder aanspraak op bijstandsuitkeringen, dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.
- **Bevriezen eigen risico, effect op zorgtoeslag (VVD_119_c)**
De VVD bevriest het eigen risico op een hoogte van 385 euro. Hierdoor daalt de zorgtoeslag. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Flexibele AOW-leeftijd: tot vijf jaar later (VVD_225)**
De VVD biedt de mogelijkheid om de AOW tot maximaal vijf jaar later actuair neutraal in te laten gaan. Op korte termijn is er sprake van een ombuiging van 0,2 mld euro, omdat een deel van de AOW-gerechtigden kiest voor latere opname.

Zorg

- **Bevriezen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (VVD_119_a)**
De VVD bevriest de hoogte van het verplichte eigen risico in de Zvw, dit blijft 385 euro. Dit is een intensivering van 0,8 mld euro.
- **Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (VVD_124)**
De VVD heeft de intentie om een hoofdlijnenakkoord af te sluiten in combinatie met het macrobeheersinstrument. Deze maatregel leidt tot ombuigingen van 0,2 mld euro in de ziekenhuiszorg en beperkte ombuigingen in de huisartsenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de wijkverpleging. In totaal is de ombuiging op de Zvw 0,4 mld euro.
- **Afschaffen verplichte vergoeding niet-gecontracteerde zorg (VVD_229)**
De VVD schaft de verplichting tot vergoeding van ongecontracteerde zorg af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Sluiten automatische uitbreiding basispakket (VVD_217)**
De VVD bevriest de inhoud van het door de Zvw-basisverzekering verzekerde pakket, zodat deze niet langer automatisch meegroeit met de stand van de wetenschap en praktijk. Netto is het een ombuiging van 0,3 mld euro in 2028. Wanneer nieuwe behandelingen of behandelmethoden na een actief politiek besluit worden toegevoegd aan het verzekerde pakket, zal deze ombuiging lager uitvallen. Een deel van de mensen zal deze nieuwe zorg alsnog zelf inkopen; met deze maatregel stijgen daarom de private zorguitgaven.

Openbaar bestuur

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (VVD_156_b, VVD_156_c)**
De VVD buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 0,9 mld euro op openbaar bestuur.
- **Ombuiging provinciefonds (VVD_222_a)**
De VVD buigt 0,3 mld euro om op het provinciefonds met oog op het verlagen van de reserves van vermogende provincies.
- **Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (VVD_101_a)**
De VVD beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting en zondert rechtsbestel, politie, de krijgsmacht, bereikbaarheid, Belastingdienst, COA, IND, NCG, IMG en de Dienst Toeslagen uit. Dit leidt tot een ombuiging van 0,2 mld euro op openbaar bestuur.

Onderwijs

- **Verlagen werkdruk en verbeteren basisvaardigheden (VVD_141)**
De VVD verhoogt het onderwijsbudget van alle onderwijssectoren en beoogt daarmee onder andere de werkdruk te verlagen en de basisvaardigheden te verbeteren. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen lesgeld en verhogen subsidie praktijkleren voor tekortberoepen (VVD_142)**

De VVD verhoogt de subsidie voor praktijkleren en verhoogt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs om voor tekortberoepen de leselden af te schaffen. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.

- **Verlengen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (VVD_219)**
De VVD verlengt de subsidieregeling voor schoolmaaltijden op scholen met een positieve achterstandsscore. Dit is een taakstellende intensivering van 0,2 mld euro.
- **Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (VVD_144)**
De VVD buigt de uitgaven aan het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap volledig om. Dit is een ombuiging van 0,5 mld euro.
- **Verminderen aantal internationale studenten met bestuurlijk akkoord (VVD_149)**
De VVD heeft de intentie om met hogeronderwijsinstellingen een bestuurlijk akkoord te sluiten met als beoogde doel het verminderen van het aantal internationale studenten. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro op de lumpsum van het hoger onderwijs. Het is onzeker in hoeverre de beoogde vermindering van het aantal internationale studenten gerealiseerd kan worden boven op de afname als gevolg van het verplichten van Nederlands als voertaal in bacheloropleidingen (VVD_154).
- **Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingen voor technische universiteiten (VVD_154)**
De VVD verplicht bacheloropleidingen tot het lesgeven in de Nederlandse taal, met uitzonderingen voor technische universiteiten. Hierdoor neemt het aantal internationale studenten af. Dit is een ombuiging van 0,4 mld euro.
- **Meer mbo-studenten opleiden via bbl (VVD_148)**
De VVD verlaagt de lumpsum van het middelbaar beroepsonderwijs met 0,2 mld euro. Deze ombuiging hangt samen met een door de partij beoogde verschuiving van studenten vanuit de bol naar de bbl. Het is onzeker of er voldoende leerwerkplekken voor de extra bbl-studenten beschikbaar komen en de praktijkbegeleiding van bbl-studenten kwalitatief op peil kan blijven.
- **Afschaffen brede brugklassen en beperken programma School en Omgeving (VVD_146)**
De VVD schaft de subsidies voor brede brugklassen af en beperkt het programma School en Omgeving tot de scholen met een positieve achterstandsscore. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Afschaffen sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek (VVD_153)**
De VVD schaft de sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.

Overdrachten aan bedrijven

- **Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (VVD_156_a)**
De VVD buigt het resterende budget uit het groeifonds volledig om. Dit is een ombuiging van 1,7 mld euro op overdrachten aan bedrijven.
- **Subsidietaakstelling: overdrachten aan bedrijven (VVD_230_a)**
De VVD kort generiek op subsidies aan OCW, SZW, VWS en EZK. Dit is een ombuiging van 0,8 mld euro op overdrachten aan bedrijven.
- **Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (VVD_113)**
De VVD beperkt de compensatie transitievergoeding tot bedrijven met minder dan 25 werknemers. Dit is een ombuiging van 0,3 mld euro.

Internationale samenwerking

- **ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (VVD_224)**
De VVD beperkt ontwikkelingssamenwerking tot het verlenen van noodhulp, opvang van vluchtelingen in de regio en het voldoen van verdragsrechtelijke contributies. Dit is een ombuiging van 5,3 mld euro.
- **20% korting non-ODA budget (VVD_169)**

De VVD verlaagt de uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking op de begroting van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking met 20%, dit is een taakstellende ombuiging van 0,2 mld euro. Deze ombuiging slaat neer bij uitgaven binnen ontwikkelingssamenwerking die buiten ODA vallen, waaronder verschillende subsidies.

Veiligheid

- **Intensivering politie (VVD_160)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,4 mld euro in de capaciteit van de politieorganisatie.
- **Intensivering justitie en rechtspraak (VVD_166)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het justitiële domein en de rechtspraak.
- **Intensivering AIVD, NCTV en cyberveiligheid (VVD_162)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in de capaciteit van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD), de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), en op het gebied van cyberveiligheid.
- **Intensivering veiligheidsdomein (VVD_161)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro in het veiligheidsdomein, waaronder in het stelsel Bewaken en Beveiligen, de Extra Beveiligde Inrichting en de Dienst Justitiële Inrichtingen.
- **Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (VVD_164_a)**
De VVD neemt maatregelen om de asielinstroom te beperken, zoals het versoberen van opvangomstandigheden in de asielopvangketen, het verscherpen van toelatingscriteria, en het beperken van mogelijkheden tot gezinshereniging tot het kerngezin. Hierdoor treden besparingen op bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), en Nidos, dit is een ombuiging van 0,6 mld euro. Afhankelijk van de precieze vormgeving kunnen deze maatregelen gepaard gaan met juridische risico's.

Bereikbaarheid

- **Intensivering Mobiliteitsfonds en bereikbaarheid (VVD_158)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,3 mld euro in bereikbaarheid.

Defensie

- **Intensivering defensie (VVD_159)**
De VVD intensificeert 2,1 mld euro in defensie, met het oog op het verbeteren van ondersteunende diensten en het personeelsbestand.
- **Apparaatskorting Rijk: defensie (VVD_101_b)**
De VVD beperkt taakstellend de uitgaven bij het Rijk en de zbo's via een apparaatskorting. Dit leidt tot een beperkte ombuiging op defensie.

Klimaat en milieu

- **Intensivering ondergrondse CO₂-opslag (VVD_174)**
De VVD intensificeert taakstellend 0,2 mld euro ten behoeve van de afvang en opslag van CO₂.

Overig

- **Ombuiging NPO (VVD_176)**
De VVD buigt 0,4 mld euro om op het budget van de NPO.
- **Afschaffen maatschappelijke diensttijd (VVD_147)**
De VVD schaft de maatschappelijke diensttijd af. Dit is een ombuiging van 0,2 mld euro.
- **Subsidietaakstelling: overige uitgaven (VVD_230_b)**
De VVD kort generiek op subsidies aan OCW, SZW, VWS en EZK. Dit is een ombuiging van 0,1 mld euro op overige uitgaven.

12.1.2 Gasbaten

De VVD verhoogt de aardgasbaten met 0,2 mld euro.

- **Taakstellende verhoging mijnbouwheffing (VVD_201)**
De partij verhoogt taakstellend de inkomsten uit de Mijnbouwwet met 0,2 mld euro.

Tabel 12.1 Netto ombuigingen in 2028, t.o.v. basispad ex ante, mld euro

(+) betekent intensivering, (-) betekent ombuiging.	2028
Sociale zekerheid	-0,8
Maatregelen kindgebonden budget (VVD_214)	1,2
Verhogen huurtoeslag (VVD_107)	1,0
Doorwerking bevrozen huren op huurtoeslag (VVD_210)	0,6
Verhogen kinderbijslag (VVD_106)	0,5
Wml met 5% verhogen (VVD_104)	0,4
Verhogen AOW (VVD_212)	0,4
Dubbele AHK bijstand (VVD_213)	0,2
Niet invoeren hervorming kinderopvangtoeslag (VVD_223)	-2,3
Bevrozen grenzen huurtoeslag (VVD_209)	-1,2
Harmoniseren vermogensgrenzen (VVD_118)	-0,9
Asielinstroom-beperkende maatregelen (Bijstandsuitkeringen) (VVD_164_b)	-0,3
Bevrozen eigen risico, effect op zorgtoeslag (VVD_119_c)	-0,2
Flexibele AOW-leeftijd: tot vijf jaar later (VVD_225)	-0,2
Zorg	-0,2
Bevrozen verplicht eigen risico in de Zvw op 385 euro (VVD_119_a)	0,8
Hoofdlijnenakkoord i.c.m. MBI (VVD_124)	-0,4
Afschaffen verplichte vergoeding niet-gecontracteerde zorg (VVD_229)	-0,4
Sluiten automatische uitbreiding basispakket (VVD_217)	-0,3
Openbaar bestuur	-1,3
Ombuiging Nationaal Groeifonds: openbaar bestuur (VVD_156_b, VVD_156_c)	-0,9
Ombuiging provinciefonds (VVD_222_a)	-0,3
Apparaatskorting Rijk: openbaar bestuur (VVD_101_a)	-0,2
Onderwijs	-1,3
Verlagen werkdruk en verbeteren basisvaardigheden (VVD_141)	0,2
Afschaffen lesgeld en verhogen subsidie praktijkleren voor tekortberoepen (VVD_142)	0,2
Verlengen subsidie voor schoolmaaltijden op achterstandsscholen (VVD_219)	0,2
Ombuiging Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (VVD_144)	-0,5
Verminderen aantal internationale studenten met bestuurlijk akkoord (VVD_149)	-0,4
Verplichten Nederlandse taal in bacheloropleidingen met uitzonderingen voor technische universiteiten (VVD_154)	-0,4
Meer mbo-studenten opleiden via bbl (VVD_148)	-0,2

Afschaffen brede brugklassen en beperken programma School en Omgeving (VVD_146)	-0,2
Afschaffen sectorplannen wetenschappelijk onderwijs en onderzoek (VVD_153)	-0,2
Overdrachten aan bedrijven	-2,8
Ombuiging Nationaal Groeifonds: overdrachten aan bedrijven (VVD_156_a)	-1,7
Subsidietaakstelling: overdrachten aan bedrijven (VVD_230_a)	-0,8
Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (VVD_113)	-0,3
Internationale samenwerking	-5,5
ODA beperken tot noodhulp, verplichte bijdragen en opvang in de regio (VVD_224)	-5,3
20% korting non-ODA budget (VVD_169)	-0,2
Veiligheid	0,4
Intensivering politie (VVD_160)	0,4
Intensivering justitie en rechtspraak (VVD_166)	0,2
Intensivering AIVD, NCTV en cyberveiligheid (VVD_162)	0,2
Intensivering veiligheidsdomein (VVD_161)	0,2
Asielinstroom-beperkende maatregelen (COA, IND, Nidos) (VVD_164_a)	-0,6
Bereikbaarheid	0,3
Intensivering Mobiliteitsfonds en bereikbaarheid (VVD_158)	0,3
Defensie	2,1
Intensiveringen defensie (VVD_159)	2,1
Apparaatskorting Rijk: defensie (VVD_101_b)	0,0
Klimaat en milieu	0,2
Intensivering ondergrondse CO ₂ -opslag (VVD_174)	0,2
Overig	-0,7
Ombuiging NPO (VVD_176)	-0,4
Afschaffen maatschappelijke diensttijd (VVD_147)	-0,2
Subsidietaakstelling: overige uitgaven (VVD_230_b)	-0,1
Gasbaten	-0,2
Taakstellende verhoging mijnbouwheffing (VVD_201)	-0,2

12.1.3 Lasten

De VVD verlaagt de beleidsmatige lasten met per saldo 1,9 mld euro in 2028. De verlaging is opgebouwd uit een verlaging van 3,3 mld euro voor gezinnen en een verhoging van 1,4 mld euro voor bedrijven. Hieronder worden de lastenmaatregelen per categorie opgesomd en gevolgd door een tabel.

Inkomen en arbeid

- **Verhogen arbeidskorting (VVD_179)**
De VVD verhoogt de arbeidskorting op het tweede en derde knikpunt met 865 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 6,0 mld euro.
- **Verlagen tarief eerste schijf box 1 (VVD_178)**
De VVD verlaagt het tarief van de eerste schijf in box 1 naar 36,3%. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 3,0 mld euro.
- **Terugdraaien uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (VVD_184)**
De VVD draait het uitfaseren van de inkomensafhankelijke combinatiekorting terug. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Verhogen algemene heffingskorting (VVD_180)**
De partij verhoogt de algemene heffingskorting met 65 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Verhogen ouderenkorting (VVD_181)**
De VVD verhoogt de ouderenkorting met 198 euro. Dit is een lastenverlichting voor gezinnen van 0,4 mld euro.
- **Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (VVD_182)**
De VVD verlaagt de Aof-premie voor werkgevers met minder dan 25 werknemers. Dit is een taakstellende lastenverlichting voor bedrijven van 0,2 mld euro.
- **Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (VVD_196)**
De VVD verhoogt de onbelaste reiskostenvergoeding. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen.
- **Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 (VVD_187)**
De VVD beperkt de indexatie van het aangrijpingspunt van het toptarief in box 1. Daarbovenop komt de extra verlaging conform de Miljoenennota 2024. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 5,4 mld euro.
- **Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 60.000 euro (VVD_188)**
De VVD verlaagt de verplichtstelling voor pensioenpremies naar 60.000 euro. Vrijwillig meer opbouwen blijft fiscaal gefaciliteerd tot de aftoppingsgrens. De lagere benutting van premieaftrek leidt tot een lastenverzwaring voor gezinnen van 1,4 mld euro. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Mogelijkheid tijdelijk stopzetten betaling pensioenpremies (max. vijf jaar) (VVD_226)**
De VVD biedt mensen de mogelijkheid om voor een periode van maximaal vijf jaar geen pensioenpremie te betalen. De lagere aftrek van pensioenpremies leidt tot 0,4 mld euro hogere belastinginkomsten. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen. Op lange termijn zijn de pensioenuitkeringen lager door een lagere premie-inleg.
- **Minder indexeren aangrijpingspunt tarief tweede schijf voor gepensioneerden (VVD_221)**
De VVD beperkt de indexatie van het aangrijpingspunt van de tweede schijf voor gepensioneerden in box 1, conform de Miljoenennota 2024. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen van 0,3 mld euro.

Vermogen en winst

- **Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (VVD_193)**
De VVD scherpt de verliesverrekening in de vennootschapsbelasting aan tot 30% van de jaarwinst boven de 1 mln euro, beperkt de carry forward naar zes jaar en schaft de carry back af. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,8 mld euro.

Klimaat en milieu

- **Verlagen mrb emissievrije auto's (VVD_198)**

De VVD voert een korting van 40% in de mrb in voor emissievrije voertuigen, als correctie voor het meergewicht door het accupakket. Dit is een lastenverlichting van 0,5 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.

- **Verlagen brandstofaccijns (VVD_197)**
De VVD verlaagt de accijns op brandstof. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,4 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verlagen energiebelasting (VVD_195)**
De VVD verlaagt het tarief voor elektriciteit in de eerste schijf en verhoogt de belastingvermindering in de energiebelasting. Dit is een taakstellende lastenverlichting van 0,2 mld euro voor gezinnen en een beperkte lastenverlichting voor bedrijven.
- **Afschaffen vrijstellingen energiebelasting (VVD_211)**
De VVD schaft in de energiebelasting de vrijstellingen voor mineralogische en metallurgische procedés en het duaal verbruik van kolen af. Het verlaagd tarief voor de glastuinbouw en de inputvrijstelling voor WKK's worden beperkt. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.
- **Invoeren circulaire plastic-heffing (VVD_228)**
De VVD voert een heffing in op de productie van fossiele polymeren voor de Nederlandse markt. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro.

Overig

- **Btw-nultarief op ov (VVD_203)**
De VVD verlaagt het btw-tarief op reizen met het ov naar 0%. Dit is een lastenverlichting van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen tabaksaccijns (VVD_205)**
De VVD verhoogt de tabaksaccijns. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,5 mld euro.
- **Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten (VVD_202)**
De VVD hevelt culturele goederen en diensten over naar het algemene btw-tarief van 21%. Uitzondering betreft boeken, kranten en tijdschriften en sport. Dit is een lastenverzwaring van 0,3 mld euro voor gezinnen en van 0,1 mld euro voor bedrijven.
- **Verhogen kansspelbelasting (VVD_206)**
De VVD verhoogt de kansspelbelasting. Dit is een taakstellende lastenverzwaring voor gezinnen van 0,4 mld euro.

Tabel 12.2 Lastenmutaties t.o.v. basispad in 2028, ex ante, mld euro

(-) betekent lastenverlichting, (+) betekent lastenverzwaring.	2028
Inkomen en arbeid	-3,4
Verhogen arbeidskorting (VVD_179)	-6,0
Verlagen tarief eerste schijf box 1 (VVD_178)	-3,0
Terugdraaien uitfasering inkomensafhankelijke combinatiekorting (VVD_184)	-0,5
Verhogen algemene heffingskorting (VVD_180)	-0,5
Verhogen ouderenkorting (VVD_181)	-0,4
Verlaging Aof-premie kleine werkgevers (VVD_182)	-0,2
Verhogen onbelaste reiskostenvergoeding (VVD_196)	-0,2
Verlagen aangrijpingspunt toptarief box 1 (VVD_187)	5,4
Verlaging verplichtstelling pensioenopbouw tot 60.000 euro (VVD_188)	1,4
Mogelijkheid tijdelijk stopzetten betaling pensioenpremies (max. vijf jaar) (VVD_226)	0,4
Minder indexeren aangrijpingspunt tarief tweede schijf voor gepensioneerden (VVD_221)	0,3
Vermogen en winst	0,8
Aanscherpen verliesverrekening, carry-forward naar 6 jaar, afschaffen carry back (VVD_193)	0,8
Klimaat en milieu	-0,3
Verlagen mrb emissievrije auto's (VVD_198)	-0,6
Verlagen brandstofaccijns (VVD_197)	-0,5
Verlagen energiebelasting (VVD_195)	-0,2
Afschaffen vrijstellingen energiebelasting (VVD_211)	0,5
Invoeren circulaire plastic-heffing (VVD_228)	0,5
Overig	0,9
Btw-nultarief op ov (VVD_203)	-0,4
Verhogen tabaksaccijns (VVD_205)	0,5
Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten (VVD_202)	0,4
Verhogen kansspelbelasting (VVD_206)	0,4